



1. Het getuigenis van de vier evangeliën

Beloften in het Oude Testament

Christus is het onderwerp van vele beloften in het Oude Testament. Bij zijn komst zou Hij de Profeet als Mozes zijn, de lijdende Knecht van de HERE, de Zoon van God aan wie alle heerschappij op aarde geschonken zal worden, en nog veel meer. Vandaar dat een van zijn titels in het Nieuwe Testament 'de Komende' luidt, zoals in de vraag van Johannes de Doper: "Bent U de Komende?"

Vraag 1: Wanneer u nu de vraag wordt gesteld: 'op welke wijze zou Christus volgens het Oude Testament komen?', wat zou u dan daarop antwoorden?

In de belofte van de Profeet als Mozes wordt gezegd: "Een profeet uit uw midden, uit uw broeders, zoals ik ben, zal de HERE, uw God u verwekken" (Deut 18:18). God zegt over de Zoon die uit de lijn van David geboren zal worden: "Ik zal Hem tot Vader zijn en Hij zal Mij tot Zoon zijn" (2 Sam 7:14). Maar hoe kan Christus zowel de Zoon van David zijn als de Zoon van God?

Lees nu eerst Jesaja hoofdstuk 7 vanaf vers 3, want het antwoord is te vinden in de belofte die God daar geeft aan koning Achaz van Juda.

De achtergrond van deze belofte is een poging het koningshuis van David ten val te brengen (vzn 1,2). God verzekert echter dat dit koningschap tot in eeuwigheid zal duren, met een belofte van de komst van de Messias: "Daarom zal de HERE zelf u een teken geven: Zie, de jonkvrouw zal zwanger worden en een zoon baren". Er is hier geen vermelding van een vader, alleen van de moeder. Zij wordt een 'maagd' genoemd, en het is juist het wonder van deze maagdelijke geboorte dat het teken zal zijn. Hier wordt gesproken van zwangerschap, en in hoofdstuk 9 van geboorte: "Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven". Ook naar aanleiding van die belofte de aan David gegeven belofte, spreekt God in Psalm 2 Zijn Zoon aan, zeggende: "Mijn Zoon bent U, Ik heb u heden verwekt". Er zal dus op een bepaald tijdstip, aangeduid als 'heden', een wonderbaarlijke verwekking plaatsvinden, gevolgd door zwangerschap en geboorte.

Vraag 2: Welk moment wordt volgens u bedoeld met 'heden'?

De geboorteverhalen

Al deze passages worden in het Nieuwe Testament toegepast op Christus, en hun vervulling is te zien in wat de evangeliën over Jezus' komst in de wereld vertellen. Hiervan zijn twee verslagen: het een van Matteüs en het ander van Lucas.

Lees nu eerst Matteüs 1:18-25 en vervolgens Lucas 1:26-38.

Matteüs richt de aandacht op Jozef, die met Maria is ondertrouwd. Gemeenschap van man en vrouw mag alleen plaatsvinden na het huwelijk, en daarom is het ongetwijfeld een grote schok en een zeer bittere teleurstelling wanneer Jozef merkt dat Maria zwanger is. Voor hem kan er uiteraard maar één verklaring zijn, en het is mogelijk dat Maria geen poging doet hem te vertellen wat er gebeurd is. Als zij dat wel gedaan heeft, zou het dan verwonderlijk zijn als hij haar niet kan geloven? Om haar zoveel mogelijk te sparen wil hij stilletjes van haar scheiden. Dan grijpt God in deze moeilijke, vernederende situatie in: "Toen die overweging bij hem opkwam, zie, een engel van de Here verscheen hem in de droom en zei: Jozef, zoon van David [deze aanspreekvorm is opvallend], schroom niet Maria, uw vrouw [zo kon een uitgehuwelijkte/ondertrouwde beschouwd worden], tot u te nemen, want wat in haar verwekt is, is uit de heilige Geest. Zij zal een zoon baren en u zult Hem de naam Jezus [Redder] geven. Want Hij is het, die zijn volk zal redden van hun zonden". Hierop volgt de opmerking van de evangelist Matteüs: "Dit alles is gebeurd, opdat vervuld zou worden wat de Here door de profeet gesproken heeft, toen hij zei: Zie, de maagd zal zwanger worden en een zoon baren, en men zal Hem de naam Immanuël geven, wat betekent: God met ons" (Mat 1:20-23). U ziet dat er in dit verslag drie woorden voorkomen die ook in het Oude Testament gebruikt zijn met betrekking tot de komst van Christus: verwekking, zwangerschap en geboorte.

Vraag 3: Matteüs vestigt de aandacht dus op Jozef. Op wie richt Lucas n zijn evangelie de aandacht?

Lucas verhaalt dat de engel Gabriël Maria een bezoek brengt, en haar vertelt dat zij binnenkort de moeder van de Messias zal zijn:

... u hebt genade gevonden bij God. En zie, u zult zwanger worden en een zoon baren, en u zult Hem de naam Jezus geven. Deze zal groot zijn en Zoon van de Allerhoogste genoemd worden, en de Here God zal Hem de troon van zijn vader David geven, en Hij zal als koning over het huis van Jakob heersen, tot in eeuwigheid, en zijn koningschap zal geen einde nemen. (Luc 1:30-33)

Op de vraag van Maria: "Hoe zal dat gebeuren, omdat ik geen omgang met een man heb?", geeft Gabriël de volgende verklaring:

De heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen ... (vs. 34)

Vraag 4: In deze woorden vinden we een parallelisme. Wat is in deze stijlform de heilige Geest?

Uit deze woorden blijkt op welke wijze de komst van Christus zal plaatsvinden. De heilige Geest zal een maagd in Israël 'overschaduwen', een woord dat in het Oude Testament wordt gebruikt voor het neerdalen van de heerlijkheid van de HERE op de tabernakel.

Vraag 5: Weet u waar dit beeld van 'overschaduwen' van de Geest in het boek Genesis wordt gebruikt?

Vraag 6: De uiterst belangrijke vraag, die u zich zou kunnen stellen: 'Waarom zou ik geloven dat Jezus de Zoon van God is?'. Wat zou dan uw antwoord zijn?

De vraag van Maria wordt beantwoord met Gods verklarende woord 'daarom'. Niet als een moeder die van het gevraagd van haar kind af wil zijn, maar om te verklaren wat het gevolg zal zijn van wat Gabriël daarvoor (vers 34) heeft gezegd: "daarom zal ook het heilige, dat verwekt wordt, Gods Zoon genoemd worden" (vs. 35). Jezus zal dus Gods Zoon zijn omdat God Hem door zijn heilige kracht zal verwekken.

Een dubbele erfenis

We staan hier voor een wonder boven alle wonderen. Wanneer u over dit grote en heilige gebeuren nadenkt, kunt u niet anders dan met David stamelen: "Het begrijpen is mij te wonderbaar, te verheven, ik kan er niet bij" (Ps 139:6). Wij hebben eenvoudig de nodige kennis en het begrip niet om dit wonder te peilen. Maar wat u wel kunt nagaan, zijn de resultaten hiervan in de Persoon van Jezus, die de vier evangeliën tonen. Hierin wordt verteld dat Jezus Christus een hemelse Vader heeft en een maagd in Israël als moeder. Als gevolg hiervan mogen wij verwachten dat Hij, evenals alle andere kinderen, een dubbele erfenis heeft, wat Hij aan de ene kant is vanwege zijn Vader en aan de andere kant vanwege zijn moeder. Deels menselijk en deels goddelijk dus, verenigd in één persoonlijkheid.

Vraag 7: Als de schrijvers van het Nieuwe Testament Jezus moeten karakteriseren, hoe doen zij dat dan? Is Hij voor hen God of Mens?

De verwachting van Israël wordt in de evangeliën keer op keer bevestigd. Ze tonen Hem als Mens onder andere mensen. In de eerste plaats als een Kind dat opgroeit en zich ontwikkelt tot volledige volwassenheid: "Het Kind groeide op en werd krachtig, en het werd vervuld met wijsheid, en de genade van God was op Hem"; "en Jezus nam toe in wijsheid en grootte en genade bij God en mensen" (Luc 2:40,52).

En in de tweede plaats – op één grote uitzondering na – in alle opzichten als een mens, evenals de mensen die Hem kenden Hem als een mens beschouwden. Voor zijn volgelingen was Hij een zeer bijzonder Mens, de beloofde Messias van Israël, maar toch Mens. Dit is vooral te zien in het feit dat Hij, evenals wij, zijn menselijke verlangens moest verloochenen en overwinnen om te voorkomen dat Hij tegen de wil van zijn Vader in zou gaan en dus zondigen.

Er zijn inderdaad christenen die niet kunnen geloven dat Jezus door zijn beproeving werkelijk in verzoeking kwam.

Vraag 8: Wat moet er namelijk mogelijk zijn wil verzoeking echte verzoeking zijn?

De evangeliën laten zien dat Jezus' arbeid onder zijn volksgenoten voorafging door verschillende verzoeken in de woestijn en eindigde met een intense worsteling in de hof van Gethsémane. In die worsteling vroeg Hij zijn Vader of de lijdensbeker van de kruisiging weggenomen kon worden, daaraan toevoegende: "maar niet mijn wil, maar de uwe geschiede". De schrijver van de brief aan de Hebreëen vat Jezus' ervaring zo samen: "Want wij hebben geen hogepriester, die niet kan meevoelen met onze zwakheden, maar een, die in alle dingen op dezelfde wijze als wij is verzocht geweest, maar zonder te zondigen" (Heb 4:15). De woorden "in alle dingen" geven het brede scala van menselijke verzoeken aan, en "op gelijke wijze" zegt dat die, evenals bij ons het geval is, uit zijn eigen natuur, zijn gevoelens, verlangens en wensen voortkwamen.

In dit alles zijn de gevolgen merkbaar van Jezus' wording als de Zoon van de mens Maria. Niet minder zichtbaar zijn de gevolgen van zijn ontstaan als de Zoon van God. Het feit zelf wordt bij verschillende gelegenheden duidelijk. Bij zijn doop in de Jordaan kwam er een stem uit de hemel, zeggende: "Deze is mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb" (Mat 3:17). Op de berg van de verheerlijking, met de verschijning van Mozes als vertegenwoordiger van de Wet en Elia van de profeten, verwees opnieuw een hemelse stem naar Gods hoogste openbaring in de Zoon die Hij had verwekt: "Deze is mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb; hoor naar Hem!" (Mat 17:5). Jezus zelf getuigt hiervan in de gelijkenis van de onrechtvaardige pachters, waar de heer des huizes eerst zijn knechten zendt en tenslotte zijn eigen zoon. Alleen al dit feit verklaart waarom Jezus torenhoog staat boven alle andere dienaars van de HERE. Hij toont op velerlei wijze een unieke onderlinge verbondenheid met God, een begrip van Diens Woord en heilsplan dat in zijn gehele onderwijs merkbaar is, een zeer diepgaande gemeenschap met Hem, die leidde tot nachten doorgebracht in gebed. Bovendien: alleen al dit feit dat Hij de eniggeboren Zoon van God is, is voldoende om te verklaren dat God Hem alle hemelse kracht toevertrouwd heeft. Wie heeft vijfduizend, en daarna vierduizend mensen tegelijk met enkele

broden en vissen kunnen verzadigen, een storm op het meer van Galilea met een woord kunnen stillen, de al vier dagen dood in het graf liggende Lazarus tot het leven terug kunnen brengen, zoveel wonderen van genezingen kunnen doen? Aan het eind van zijn arbeid onder zijn volk zei Jezus: "Indien Ik niet de werken onder hen gedaan had, die niemand anders gedaan heeft, zouden zij geen zonde hebben" (Joh 15:24). Maar Hij schreef die wonderen nadrukkelijk aan de kracht van zijn Vader toe.

Lees in dit verband nu Johannes 5:19-40

De kern van de boodschap is hier: "Ik kan van Mijzelf niets doen" (vs. 30). Als Hij God in de hemel was, zou Hij doen wat Hij zich dáár had voorgenomen, en moest Hij van zichzelf wel iets kunnen doen. Wanneer de rijke jongeling die op Hem afstapt, Hem begroet met de woorden: "Goede Meester", verwijt Hij hem direct: "Waarom noemt u Mij goed? Niemand is goed dan God alleen" (Mar 10:18). God is volmaakte goedheid, Die vanzelfsprekend nooit iets anders dan goed is of doen kan. Zoals Jakobus schrijft: "God kan door het kwade niet verzocht worden" (Jak 1:13). Maar tijdens zijn aardse leven komt Jezus wel in verzoeking, en daarom wil Hij niet aangesproken worden als Goede Meester.

God uit alle eeuwigheid?

Dit alles is zeer wonderlijk en toch ook enigszins begrijpelijk. Zijn hemelse erfenis als de Zoon van God is zoveel groter dan die van alle andere mensen, zijn roeping zoveel hoger en daarom ook zijn beproeving zoveel intenser. Zijn persoonlijkheid als Zoon des mensen en toch ook Zoon van God heeft voor een unieke persoonlijkheid gezorgd. Zeer wonderlijk en toch ook enigszins begrijpelijk, ware het niet dat heel deze voorstelling lijnrecht staat tegenover de officiële leer van 'de kerk'. Want die legt hun leden, als essentiële voorwaarde voor behoudenis, het geloof op dat Jezus – voordat Hij in Bethlehém geboren werd – uit alle eeuwigheid als God in de hemel heeft geleefd, en op eigen initiatief heeft besloten naar de aarde te komen om als mens te leven.

Vraag 9: Als dit zo is, welke conclusie moet dan onvermijdelijk worden getrokken?

Gods beloften in het Oude Testament, evenals de verslagen van Matteüs en Lucas, beschouwen Christus niet als iemand die al in de hemel leefde, maar als iemand die in de toekomst zou 'worden'. Er staat immers: "Ik zal Hem tot Vader zijn, en Hij zal Mij tot Zoon zijn" (Heb 1:5), en niet: 'Hij is dit nu al met Mij in de hemel en zal als mens naar de aarde komen'. Gods Woord schrijft de komst van Christus niet toe aan diens eigen initiatief, maar aan Gods daad van verwekking – en wel op een bepaald tijdstip: "Ik heb u heden verwekt" (Heb 5:5). Woorden die God, volgens de apostel Paulus, vervuld heeft door Jezus te doen 'worden'.

Vraag 10: Wat zijn in dit verband de kernwoorden in zowel het Oude Testament als Matteüs en Lucas?

Als Jezus God was in de hemel, Die ruim 2000 jaar geleden in 'de kerstnacht' in de gedaante van een mens naar de aarde is gekomen, is dit niet wat verstaan moet worden onder verwekking, zwangerschap en geboorte; want in wezen is het dan een gedaanteverwisseling. Tussen twee haakjes: wanneer heeft dat vermeende neerdalen als mens plaatsgevonden? Was het negen maanden voor de geboorte om, zoals een kerklied zegt, in de schoot van Maria te gaan wonen? En is de eeuwige en almachtige God in de hemel toen geworden tot een kwetsbaar menselijk embryo? Of, zoals een ander kerstlied zegt, is Christus op de kerstnacht uit de hemel neergedaald? Wat is dan in dat geval de betekenis van dat 'heilige' dat God in de baarmoeder van Maria verwekt heeft, en hoe moeten we ons de vereniging met dit 'heilige', dat Maria heeft voortgebracht, voorstellen? Het is eigenlijk geen wonder dat vele christenen, waaronder predikanten en theologen, niet in de maagdelijke geboorte kunnen geloven. Maar dat is dan wel de verwerping van het getuigenis van de Schrift.

Vervolgens moet opgemerkt worden, dat volgens de genoemde leer Jezus tegelijk God uit de hemel en mens uit de mensheid is. Sinds het concilie van Chalcedon in 451 na Chr. is dit inderdaad de officiële leer van 'de kerk': 'Wij belijden dat onze Heer Jezus Christus één en dezelfde Zoon is, volledig in zijn God zijn en waarachtig mens met ziel en lichaam ... In die éne en dezelfde Christus, Zoon, Heer, Eniggeboren, moeten de twee naturen gezien worden als onvermengd en onveranderd, ongedeeld en ongescheiden'; 'twee naturen in een enige Persoon verenigd, die elk haar verschillende eigenschappen behouden'. Dit zegt dat Jezus deels God en deels Mens is: zijn wonderen deed Hij als God maar zijn verzoeking kwam voort uit dat deel van Hem dat Mens is. Zijn leer komt voort uit zijn Godzijn, maar zijn onwetendheid van de dag waarop Hij zal terugkomen, bijvoorbeeld, uit zijn menszijn. Sommige christenen menen dat in het licht van de huidige kennis van de psychologie en de menselijke geest zo'n opvatting onhoudbaar is: Jezus kan geen gespleten persoonlijkheid zijn geweest, die de ene keer sprak en handelde als God en de andere keer als Mens. Hij is, meer dan wie ook die uit mensen geboren is, een ongedeelde persoonlijkheid. *

*

Op bladzijde 74 van zijn boek De vergeten Kerk schrijft Prof. dr. Auke Jelsma over de formulering van de tweenaturenleer van Chalcedon als volgt: 'De kerkvaders hebben geen keuze kunnen maken. Zij hebben toen maar tot onzin besloten. Wat zij uitspraken is onmogelijk. Twee naturen die niet met elkaar vermengd kunnen worden en die tegelijk volstrekt ondeelbaar zijn, dat is nonsens.

Verder beschouwt het Nieuwe Testament Jezus' volkomen gehoorzaamheid aan de Vader als een overwinning op het vlees met alle daarin wonende begeerten. Zo heeft Christus dit zelf gezegd, want in zijn brief aan de gemeente van Laodicea zegt Hij: "wie overwint ... zoals ook Ik heb overwonnen" (Op 3:21). Maar als Jezus God was, dan stond zijn overwinning al bij voorbaat vast. Want hoe kon Hij als God falen? Zo nemen wij de realiteit en de ernst van zijn strijd weg. Het succes van zijn heilswerk is in dat geval zo in zijn Godheid ingebouwd, dat de gehele intense spanning uit het evangelie wordt weggenomen.

Uit de hemel neergedaald

Maar staat er niet in de Bijbel dat Christus uit de hemel is gekomen? Zeker. Eigenlijk zei Jezus dat Hij niet gekomen was om zijn wil te doen maar de wil van de Vader die Hem gezondend had.

Vraag 11: Welke tegenstrijdigheid in de kerkleer is er met wat Jezus zei over zijn komst?

Maar is Hij toch in ieder geval "uit de hemel neergedaald"? Dat wel, maar datzelfde geldt ook voor vele andere dingen: het voedsel dat wij eten, bijvoorbeeld, de kleding die we dragen, kortom al de vele gaven die wij van dag tot dag van God ontvangen.

Lees wat Jakobus hierover zegt in hoofdstuk 1:17 van zijn brief.

"Uit de hemel neerdalen" is een Bijbels idioom voor: van God afkomstig. Zo zijn er ook andere voorbeelden. In tegenstelling tot een groot deel van het volk Israël waren de Joodse leidlieden nooit bereid zich door Johannes de Doper te laten dopen. De vraag die Jezus hun stelde bracht hen daarom in verlegenheid: "Vanwaar was de doop van Johannes? Uit de hemel of uit de mensen?" (Mat 21:25). Dat wil zeggen: was het Johannes' eigen idee mensen te gaan dopen, iets dat hijzelf bedacht had, of was het hem door God ingegeven, een gebod dat van God afkomstig was? Tijdens hun omzwervingen in de woestijn werden de Israëlieten in leven gehouden door het manna, dat zij "brood uit de hemel" noemden, niet omdat dit ergens boven de wolken door engelen werd bereid en naar de aarde gebracht, maar om aan te geven dat dit voedsel op bijzondere wijze door God geschonken was.

En het kan alleen maar absurd genoemd worden, dat de hele christenheid tot deze nonsens verplicht werd. Wat de concilievaders met deze elkaar opheffende formuleringen eigenlijk beoogden, was de afwijzing van de illusie dat wij ooit zouden kunnen verstaan, wat zich precies tussen die Joodse timmermanszoon, dat Mariakind, en de Allerhoogste heeft afgespeeld. Het geheim moest veilig gesteld worden door de opeenstapeling van nietszeggende termen'.

Vraag 12: Wat zegt Jezus in dit verband over zichzelf?

Jezus zegt dit niet omdat Hij, evenmin als het manna of de goede gaven die wij dagelijks van God ontvangen, door de lucht heen naar de aarde was gekomen, maar omdat Hij Gods gave aan de mensen is.

Maar staat er niet ergens in de Bijbel dat Christus zijn goddelijke attributen afgelegd heeft om als mens naar de aarde te komen? Nee, er is geen enkele tekst die dit zegt. Wel dat Hij zijn leven afgelegd heeft, maar dit zegt Christus met betrekking tot zijn kruisdood.

Maar staat er wel dat Hij zichzelf heeft ontledigd? Zeker, maar die woorden komen voor in een passage – misschien een vroegchristelijk lied – over de Knecht van de HERE, met zinspelingen op de Knecht-profetieën in het boek Jesaja. Daar wordt gezegd dat de Knecht van de HERE verhoogd zal worden “omdat Hij zijn leven heeft uitgegoten in de dood” (53:12). Jezus heeft zichzelf ‘ontledigd’ – dat wil zeggen: leeg gemaakt – door zijn leven als schuldoffer te geven op Golgotha.

Antwoorden op de vragen

1. Het duidelijke antwoord van het Oude Testament is: door verwekking door God en geboorte uit de mensheid. Nader omschreven: uit het volk Israël, uit de lijn van David. 2. Negen maanden voor de geboorte van Jezus uit Maria. 3. Maria. 4. De kracht van de Allerhoogste (God de Schepper). 5. In Genesis 1:2 “de Geest van God ‘zweefde’ over het water”. Hiermee wordt bedoeld dat God werkzaam was met Zijn kracht om te scheppen wat Hij van plan was. 6. Uw persoonlijke antwoord. 7. Mens. 8. Dat er de mogelijkheid van falen is; en dat is voor velen in het christendom bij voorbaat uitgesloten. 9. Dat de indruk die Gods beloften in het Oude Testament maken, evenals de verslagen van Matteüs en Lucas, in dat geval onjuist blijken te zijn. 10. Verwekking, zwangerschap en geboorte. 11. Als het zijn wil was naar de aarde te komen om mensen te verlossen, hoe kan Jezus dan zeggen dat God, de Vader, Hem gezonden had? 12. “Ik ben het levende brood. Ik ben van de hemel neergedaald” (Joh 6:38).